

2011

TROŠKOVI SAOBRAĆAJNIH NEZGODA U FBiH

Problem !

SVAKE GODINE U FBiH

Oko 250 osoba pogine

Oko 6800 biva ozlijeđeno ili trajno onesposobljeno

Oko 400 Miliona Eura ekonomskog gubitka

U SAMO ZADNJIH 5 GODINA

Preko 1000 poginulih osoba

Preko 37,000 ozlijeđenih ili trajno onesposobljenih osoba

Preko 1800 miliona Eura ekonomskog gubitka

**Hitna akcija je potrebna
kako bi se smanjili takvi gubici !!!**

25/08/2011

UVOD

Sigurnost cestovnog saobraćaja u ovom momentu predstavlja problem u svijetu te mnoge zemlje pokušavaju smanjiti broj poginulih i ozlijeđenih na cestama. JP Ceste Federacije BiH, uz finansiranje od strane Svjetske Banke i tehničku pomoć od strane Švedske konzultantske firme, trenutno razmatra sve sektore sigurnosti na cestama te razvija Strategiju sigurnosti na cestama i Akcioni plan za FBiH. Kao dio projekta sigurnosti na cestama poduzeta su istraživanja od strane Fakulteta za saobraćaj i komunikacije Univerziteta u Sarajevu o gubitcima u ekonomiji FBiH koje proizlaze iz saobraćajnih nezgoda.

Svake godine u FBiH oko 250 osoba pogine, a oko 6.800 biva ozlijeđeno ili postanu invalidi u saobraćajnim nesrećama, a neki od tih bivaju trajno onesposobljeni do kraja njihovih života. Žrtve zahtijevaju liječenje i mnogi bivaju privremeno ili trajno nesposobni za rad nakon nesreće. Procjenjuje se da FBiH sada gubi više od 400 miliona eura svake godine, na medicinske troškove, izgubljene produktivnosti, administrativne troškove i oštećenja imovine, dakle svi ovi troškovi su uzeti u obzir. To su veliki gubici koji iznose oko 5,8% godišnjeg bruto domaćeg proizvoda (BDP) u FBiH i ti gubici nedvojbeno ometaju ekonomski razvoj. FBiH se i dalje zadužuje (te će morati vratiti) na desetke miliona eura iz razvojnih banaka, ali u isto vrijeme uspješno rasipa 400 miliona eura svake godine kroz neuspjeh da smanji broj smrtnih slučajeva i ozljeda na cestama. Čak i ako se samo 10% uspije uštedjeti na cesti tako što bi se smanjio broj poginulih i povrijeđenih osoba, to je ekvivalent za "uštedu" 40 miliona eura. Sa tim iznosima na raspolaganju svake godine u budžetu FBiH, mogu se vršiti ulaganja kako bi se pomoglo ekonomsko i društveno razvijanje.

U posljednjih 5 godina, oko 1000 osoba je poginulo, a više od 37.000 je ozlijeđeno na cestama FBiH. Stoga, u FBiH saobraćajne nesreće su prouzrokovale gubitak u iznosu od oko 3.630 miliona KM (Euro 1.860 miliona) - novac koji se mogao puno bolje iskoristiti u pomaganju razvoja zemlje. Ta sredstva su mogla biti na raspolaganju za ulaganja u infrastrukturu, medicinske usluge, obrazovanje te potrebe mnogih drugih područja u FBiH.

Tabela 1: Osnovni statistički podaci o saobraćajnoj sigurnosti u FBiH

Predmet/Godina	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ukupno 5 god.
Saobraćajne nezgode	21567	22345	24567	24987	24151	25287	28231	29578 ²	29456	28506	141058
Posljedice ¹											
Smrtnih Slučajeva	199	198	200	212	202	206	235	243	197	208	1089
Teško Ozlijeđeni	1232	1256	1365	1398	1328	1349	1525	1460	1246	936	6516
Lakše Ozlijeđeni	5981	5897	6231	6453	6764	6590	6449	6439	6100	5885	31469
Vozila	412678	444794	429451	446173	446903	492331	484658	525724	539800	569859	-----
Procjena gubitka (u milijunima KM). Na temelju 5% BDP-a	433	467	484	516	541	607	688	781	754	823 ²	3653 (Euro 1870)

¹ Ovo su podaci iz policijskih izvještaja za poginule i ozlijeđene u kojima nisu uključeni izvještaji o umrlim nakon nesreće u bolnici ili negdje drugo (u izvještaju policije nalazi se 208 poginulih a 43 osobe su evidentirane na medicinskim izvještajima a da su umrle u 30 dana nakon nesreće, što daje ukupnu brojku poginulih u saobraćajnim nesrećama u 2010 oko 251). Podaci za 2001 do 2005 su procijenjeni.

² Izračunat gubitak na bazi BDP od 5,8 %.

OBRAČUNATI GUBICI PREMA STUPNJU OZBILNOSTI POVREDE ŽRTVE I SAOBRAĆAJNIH NEZGODA

Socio-ekonomski gubici koji proizlaze iz saobraćajnih nesreća u FBiH izračunate su pomoću Bruto outputa ili metoda ljudski kapital - dobro priznata metodologija koja se koristi u mnogim zemljama. Metoda uključuje troškove administracije, liječenje žrtava, oštećenje imovine i izgublenu produktivnost poginulih i ozlijeđenih, a uključuje i dodatak za bol, tugu i patnju. Rezultati ovih proračuna prikazani su u nastavku.

Tabela 2: Gubici nastali za svaku saobraćajnu žrtvu³ prema vrsti ozljede

Vrsta ozljede	Troškovi
Smrtno stradali	KM 273.416 (Euro 139.798) ⁴
Teško ozlijeđeni	KM 100.757 (Euro 51.517)
Lakše ozlijeđeni	KM 25.780 (Euro 13.181)

Tabela 3: Gubici nastali za svaku saobraćajnu nesreću po vrsti nesreće⁵

Vrsta nesreće	Troškovi
Fatalna nesreća	KM 371.913 (Euro 190.159)
Nesreća sa težim ozljedama	KM 176.374 (Euro 90.180)
Nesreća sa lakšim ozljedama	KM 32.225 (Euro 16.447)
Nesreće sa imovinskim oštećenjima	KM 1.592 (Euro 814)

Tabela 4: Procijenjeni godišnji ekonomski gubitak za FBiH ekonomiju (na temelju 2010 godine)⁶

Stavka	Iznos (u milionima)
Godišnji BDP	KM 14.200
Proračunati godišnji gubitak	KM 823 (Euro 421)
Kao postotak godišnje gubitka	5,8% BDP-a u 2010

U posljednjih nekoliko godina, došlo je do brzog rasta broja vozila u FBiH i to je dovelo do povećanog broja smrtnih slučajeva i ozljeda što dovodi do konzumiranja medicinskih i drugih resursa. Tabele iznad nam pokazuju da društveno-ekonomski teret proizlazi iz saobraćajnih nesreća u FBiH koji je trenutno vrlo velik i košta FBiH preko 400 miliona eura svake godine. Sada kada su dostupne procjene, relevantne agencije mogu napraviti analizu troškova i koristi kako bi opravdali intervencije u povećanje sigurnosti na cestama. Izdaci za povećanje sigurnosti u saobraćaju treba posmatrati u budućnosti kao "ulaganja", a ne kao "trošak", jer svaka žrtva ili saobraćajna nesreća koja se spriječi rezultira uštedu u ekonomiji FBiH, kao i beneficija ili dobit za ljude koji bi drugačije mogli poginuti ili ozlijediti se u nesreći.

Tabela 5: Komponente troškova saobraćajnih nezgoda i njihovi gubitci

	Gubici vezani za žrtve (KM miliona)			Gubici vezani za nesreće (KM miliona)		Ukupni gubitci
	Izgubljeni učinak	Medicinski trošak	Ljudski troškovi	Administrativni troškovi	Troškovi oštećenja imovine	
Nastali gubitci	552.63	42.75	156.28	15.92	56.37	823.77

³ Vrijednosti koje su ovdje prikazane uključuju mali dodatak, da bi prikazali administrativne troškove plus troškove oštećene imovine nastalih u nesreći u kojoj je žrtva bila uključena. Te vrijednosti po nezgodi se mogu koristiti u analizi troškova i koristi u predloženim sigurnosnim intervencijama koje mogu rezultirati kao ušteda žrtava.

⁴ Odnos 1 EURO = 1.9558 KM

⁵ Troškovi po nesreći uključuje troškove od nekoliko žrtava koje se mogu pojaviti u nesreći plus dodatni troškovi nesreće povezane s oštećenjem imovine, administrativne troškove itd. povezan sa svakom nesrećom po težini.

⁶ Procijenjena godišnjeg gubitka uključuju doplatka (na temelju međunarodnih iskustava) za procjenu na temelju izvješća o nesrećama u FBiH

KOMPONENTE TROŠKOVA KORIŠTENE U IZRADI PROCJENE

Metoda ljudskog kapitala uključuje pet komponenti troškova: administrativne troškove, troškove oštećenja imovine, troškove medicinskog tretmana, izgubljeni učinak i ljudske troškove. Administrativni troškovi podrazumijevaju podatke koji se nalaze u okviru: Suda i Tužilaštva, MUP-a, Direkcija za ceste i Vatrogasnih službi. Troškovi štete imovine podrazumijevaju podatke koji se nalaze u okviru: Direkcija za ceste (oštećenja infrastrukture), Osiguravajućih društava i Autoservisa. Medicinski troškovi podrazumijevaju podatke koji se nalaze u okviru: Hitnih službi, Zavoda za javno zdravstvo, Općih bolnica i Rehabilitacijskih ustanova. Troškovi izgubljenog učinka se odnose na gubitak proizvodnih kapaciteta ekonomije od onih koji su ozlijeđeni ili ubijeni u saobraćajnoj nezgodi, a podrazumijevaju podatke koji se nalaze u okviru: Zavoda za javno zdravstvo, Općih bolnica i Rehabilitacijskih ustanova. Ljudski troškovi se odnose na troškove: Bola, tuge i patnje. Istraživači su željeli zahvaliti na podršci različitih organizacija u FBiH, koje su pružile informacije i statističke podatke kako bi se omogućilo i obavilo ovo istraživanje. Sljedeće tabele daju sažetak informacija o proračunatim komponentama troškova. Glavni izvještaj⁷ o troškovima saobraćajnih nezgoda u FBiH, sadrži sve pojedinosti o svim metodologijama i podacima korištenim u izračunima.

Tabela 6: Sažetak komponenti troškova i ukupnih troškova po vrsta nesreće

Vrsta nesreće	Troškovi nesreće (KM)		Troškovi žrtve (KM)			Ukupni trošak po nesreći (KM)
	Imovinsko oštećenje	Administracija	Izgubljeni učinak	Medicinski troškovi	Ljudski Troškovi	
Fatalna nesreća	14.374	13.500	258.415	8.176	77.448	371.913
Teška nesreća	11.125	2.160	100.721	10.949	51.419	176.374
Lakša nesreća	3.044	1.350	24.340	1.430	2.061	32.225
Nesreće sa ošteć. imovine	1.322	270	-	-	-	1.592

Tabela 7: Sažetak komponenta troškova i ukupnih troškova prema posljedici

Posljedica nesreće	Troškovi nezgode ⁸ (KM)		Troškovi žrtve (KM)			Totalni Troškovi <u>Uključujući</u> troškove nesreće (KM)	Totalni Troškovi <u>Isključujući</u> troškove nesreće ⁹ (KM)
	Imovinsko oštećenje	Administracija	Izgubljeni učinak	Medicinski troškovi	Ljudski troškovi		
Smrtno stradali	9.831	10.479	192.742	4.997	55.367	273.416	253.106
Teško ozlijeđeni	6.101	993	56.043	6.399	31.221	100.751	93.665
Lakše ozlijeđeni	2.435	1.080	19.472	1.144	1.649	25.780	22.265

ZAHVALNICA

Ovaj izvještaj je pripremljen po metodologiji i drugim dokumentima konsultanta SweRoad - a na osnovu smjernica i prema periodičnim uputstvima i savjetima. U pripremi ovog izvještaja, autori su također naveli izvore nekoliko organizacija koje su dostavile vrijedne informacije i podršku, kao i ohrabrenje prilikom izrade. Autori zahvaljuju na podršci sljedećim organizacijama iz FBiH: Fakultetu za saobraćaj i komunikacije Sarajeva, Ministarstvu unutrašnjih poslova (saobraćajne policije) FBiH, Udruženju osiguravajućih kuća Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH), Kantonalnim bolnicama, Kantonalnim sudovima i Tužilaštvima, Ministarstvu zdravlja, Hitnim medicinskim službama, Ministarstvu saobraćaja, Direkcijama za ceste i Vatrogasnim društvima.

⁷ Lindov et al, Troškovi saobraćajnih nezgoda u FBiH, Fakultet za saobraćaj i komunikacije Univerziteta u Sarajevu, 2011 (materijal je na raspolaganju kod Dželila Šehić, FBiH JP Direkcija cesta FBiH ili Prof.dr. Lindov na Fakultetu za saobraćaj Univerziteta u Sarajevu (e mail: sdzelila@jpdcfbh.ba, ili olindov@gmail.com).

⁸ Administrativni troškovi te troškovi šteta nastalih u saobraćajnim nesrećama koje uključuju pogibiju ili ozljedu, su procijenjeni i proporcionalno raspodijeljeni prema različitim težinama nesreća kako bi odrazili dodatne troškove koji su povezani sa svakom žrtvom.

⁹ Za procjenu nacionalnih gubitaka, ove vrijednosti se koriste kako bi se izbjeglo "dvostruko računanje" jer su troškovi šteta uključeni odvojeno u izračunavanju ukupnih gubitaka.